

## REMISSVAR

# Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap - för ökad försörjningsberedskap (SOU 2025:68)

Byggmaterialindustrierna välkomnar denna utredning i en mycket angelägen fråga och tackar för möjligheten att inkomma med kommentarer.

Byggmaterialindustrierna är en paraplyorganisation som representerar tillverkare av en stor bredd av byggmaterial och byggprodukter. Byggmaterialindustrierna har både materialspecifika branschorganisationer och företag som medlemmar och representerar cirka 1000 svenska företag.

I frågor rörande beredskap, nya samverkansformer och en modern byggnads- och reparationsberedskap för ökad försörjningsberedskap, samarbetar sex bransch- och arbetsgivarförbund inom byggsektorn: Byggföretagen, Byggmaterialindustrierna, Glasbranschföreningen, Innovationsföretagen, Installatörsföretagen och Maskinentreprenörerna. Organisationerna står eniga bakom ett antal ställningstaganden för att säkerställa att byggnads- och reparationsberedskapen blir effektiv, ändamålsenlig och långsiktigt hållbar. Ställningstagandena redovisas i bilaga 1 till detta remissvar.

## Sammanfattning

Med hänsyn till materialförsörjningens centrala betydelse för bygg- och reparationsberedskapen (BRB) vill Byggmaterialindustrierna framhålla:

- Staten behöver tydliggöra vilken förmåga som eftersträvas. Det nationella behovet av material i nutid och i olika framtida scenarier som höjd beredskap, i kris och i krig behöver specificeras, inklusive skattningar av mängder material för bostadsbyggande, verksamheter och infrastruktur.
- Genomförande av materialförsörjningsanalyser inom bygg- och anläggningssektorn behöver resurssättas och därefter inledas skyndsamt.
- Byggmaterialindustrins medverkan är avgörande för att försörjningsanalyser ska ha erforderlig kvalitet, bli operativt användbara och verklighetsförankrade.
- Olika material har olika förutsättningar och sårbarheter, därmed behövs materialspecifika kartläggningar och analyser på systemnivå.
- En tydlig offentlig organisation med ett starkt BRB-kansli, som ansvarar för styrning, samordning och uppföljning av centrala myndigheter som Tillväxtverket, Boverket och SGU, är nödvändig för att säkerställa effektiv utveckling av en stark bygg- och reparationsberedskap.
- Ett effektivt system för samverkan med näringslivet behöver etableras och baseras på frivillig företagsmedverkan med tydliga incitament och avtal.
- En förutsättning för utveckling av en effektiv försörjning av byggmaterial är att finansieringen av åtgärder inom byggnads- och reparationsberedskapen i huvudsak åläggs staten.
- Bibehållen struktur för provning och certifiering vid kris och krig samt tydliga regler för dispens från kraven på produktmärkning, är centrala för att försörjningen av byggmaterial ska fungera.

## **Tillgång på byggmaterial - en förutsättning för centrala samhällsfunktioner**

Tillgång på byggmaterial är en förutsättning för att bygga, underhålla och reparera centrala samhällsfunktioner. Infrastruktur, byggnader, installationer och energianläggningar utgör viktiga hörnstenar i samhället, både i goda tider, i kris och i krigstid.

Materialförsörjningen i byggsektorn ska inte tas för given, den är sårbar även i fredstid. Det har i närtid synliggjorts kopplat till försörjning av bergmaterial och cement, samt med pandemins påverkan på globala leveranskedjor. Utsattheten förstärks av väpnade konflikter och terrorhandlingar som den fullskaliga invasionen av Ukraina och Huthi-rebellernas störningar av transportledarna i Mellanöstern.

Byggmaterial omfattar både råmaterial och förädlade material och produkter. Vid byggnation behövs produkter med olika funktioner - anläggningsmaterial, stommaterial, fasadbeklädnad, installationsprodukter och invändiga material mm. Regional eller nationell brist på ett material kan påverka hela byggprocessen.

Det är av stort värde att Sverige har en stark byggmaterialindustri som levererar material och produkter med hög kvalitet. Bibehållen inhemsk produktion och bibehållen geografisk spridning (för relevanta material) är viktig för att minska sårbarheten, både i fred, vid höjd beredskap, i kris och i krig.

### **1. Förslag till förordning om kansliet för byggnads- och reparationsberedskap**

Byggmaterialindustrierna tillstyrker definitionen av byggnads- och reparationsberedskap.

En förutsättning för ett väl fungerande system och en effektiv materialförsörjning är att BRB-kansliet samverkar med näringslivet samt kommuner och regioner. BRB-kansliets arbete behöver fokusera på att stötta den BRB-verksamhet som bedrivs eller upprättas vid de myndigheter, kommuner, regioner och andra aktörer som har ansvar för upprätthållande av BRB enligt §4. Detaljerad centralstyrning av hur detta ansvar tas är inte önskvärd.

### **2. Varor och tjänster av betydelse för samhällsviktig verksamhet**

Genomförandet av försörjningsanalyser inom bygg- och anläggningssektorn behöver resurssättas och inledas omgående då en väl fungerande materialförsörjning är en förutsättning för en robust försörjningsberedskap. Både branschorganisationer och företag behöver få avtalade uppdrag och ersättning för sina insatser i all mer omfattande myndighetssamverkan inom beredskapsområdet.

Byggmaterialindustrins medverkan är avgörande för att analyserna ska bli verklighetsförankrade och operativt användbara. Olika material har olika förutsättningar och sårbarheter. En del material har regionala värdekedjor och marknader, andra nationella och andra globala värdekedjor och marknader. För att få en uppfattning av den totala sårbarheten när det gäller byggmaterial och bygg- och installationsprodukter behövs materialspecifika kartläggningar och analyser på systemnivå för att identifiera tillgång till råvaror och beroenden i värdekedjor. Potentiella ersättningsvaror, som finns att tillgå både lokalt och nationellt, behöver identifieras.

Godstransportsystemet har en central betydelse för försörjningsberedskapen av byggmaterial. Transportkedjornas längd och risker i olika förädlingskedjor behöver beaktas. Störningar kan få stora konsekvenser. Ett välfungerande transportsystem med hög tillförlitlighet där hela transportkedjan fungerar är en förutsättning för en effektiv försörjning av byggmaterial, både i fredstid och i krig.

### 3. Nya samverkansformer mellan företag och offentliga aktörer

Byggmaterialindustrierna välkomnar förslaget att utveckla nya samverkansformer inom BRB. För att säkerställa effektiv mobilisering av resurser vid kris och krig krävs:

- Tydliga och rättssäkra strukturer för samverkan mellan myndigheter och företag.
- Frivillighet och incitament som grund - inte tvingande lagstiftning.
- Involvering av branschorganisationer och företag i samverkan och avtalsutformning.
- Resurssatta uppdrag även i utvecklingsskedet, både för branschorganisationer och företag.
- Upphandling behöver fortsatt vara en huvudregel, men anpassas till beredskapssituationer.

Byggmaterialindustrierna avstyrker utredningens förslag som syftar till ny tvingande lagstiftning för att ålägga företag att vidta åtgärder för främjande av försörjningsberedskapen. Tillgång till specifika material och produkter vid kris eller krig behöver säkerställas med marknadsmässiga avtal, inte tvång.

Ett system byggt på förtroende, incitament och ömsesidig nytta är starkare, mer robust, resilient och hållbart än ett tvångsbaserat system. Krav på åtgärder för leveranssäkerhet förväntas i allt större omfattning utgöra ett viktigt kriterium i offentliga upphandlingar samt även i avtal mellan företag som vill säkra sin leveranskedja.

Byggmaterialindustrierna tillstyrker införandet av försörjningsberedskapsavtal (s k F-avtal) som ett centralt verktyg för beredskap. Dessa bör:

- Grunda sig på frivillighet och präglas av ett ömsesidigt värdeskapande.
- Gälla för fredstida kriser, höjd beredskap och krig.
- Inkludera skälig ersättning och tillgång till beredskapsstöd.
- Hanteras och samordnas av BRB-kansliet.

Byggmaterialindustrierna understryker vikten av en dialog med branschorganisationer om samverkansformer och ansvarsfördelning mellan enskilda företag och branschorganisationer. Se avsnitt 4.4 rörande vikten av att branschorganisationer och företag får resurssatta uppdrag för utförande av mer omfattande arbete med beredskapsfrågor.

Förslaget om en utredning om en försörjningsberedskapslag avstyrks. En mer effektiv strategi är fokus på utveckling av privat-offentlig samverkan inom beredskapssektorerna samt stärkta förutsättningar och lärande mellan sektorerna i samverkan med MSB, Tillväxtverket och det kommande BRB-kansliet.

### 4. En modern byggnads- och reparationsberedskap

Förslaget att inrätta en formell organisation för en modern, tidsenlig byggnads- och reparationsberedskap liksom förslaget att inrätta en ny beredskapssektor för industri, bygg och handel tillstyrks.

Byggmaterialindustrierna delar synen på att myndigheter på central nivå behöver skapa förutsättningar för uppbyggnad av förmåga i hela landet, hos alla berörda aktörer - på central, regional och lokal nivå.

BRB kansliet behöver vara på plats 2026 och en landsomfattande BRB-organisation senast 2028, det vill säga betydligt tidigare än föreslagna 2031.

Byggmaterialindustrierna är positiva till att förslaget om civilplikt utreds. Det behöver ske skyndsamt. Ett viktigt fokus behöver vara hur kompetens inom byggmaterialförsörjning kan mobiliseras vid kris. Det är viktigt att civilplikten utformas så att den stärker företagets kontinuitetsplanering och personalförsörjning, utan att skapa administrativa eller ekonomiska hinder. Byggmaterialindustrierna är även positiva till inkludering av behov av förstärkningsresurser så kompetens och kapacitet i kritisk produktion och distribution bibehålls.

## 4.2 Utgångspunkter för en modern byggnads- och reparationsberedskap

Byggmaterialindustrierna tillstyrker att strukturen med beredskapssektorer från 2022 samt beredskapsförordningen följs. Utredningen föreslår att varje aktör som ansvarar för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet eller verksamhet för totalförsvaret även ansvarar för att det finns en byggnads- och reparationsberedskap. Byggmaterialindustrierna stödjer ansvars- och kompetensprincipen, men det praktiska tillvägagångssättet behöver specificeras med en tydlig struktur för ansvar och mandat. I detta bör även relevant undantagslagstiftning definieras, med fokus på att uppdrag och problem ska kunna lösas lokalt med de förmågor, material och resurser som finns tillgängliga.

## 4.3 Förslag för en modern byggnads- och reparationsberedskap

Byggmaterialindustrierna vill understryka vikten av att BRB-kansliet åläggs att samverka, även med näringslivet, det är en grundförutsättning för ett effektivt arbete och önskat utfall. Lämpliga samverkansformer och ansvarsfördelning behöver även identifieras mellan enskilda företag och branschorganisationer.

Byggmaterialindustrierna tillstyrker att ett BRB-kansli inrättas hos Tillväxtverket med delansvar hos Boverket. Det är viktigt att ansvar och gränsdragningar mellan BRB-kanslierna hos Tillväxtverket och Boverket tydligt definieras och arbetet samordnas löpande. Det behöver säkerställas att båda myndigheterna har tillräcklig operativ kapacitet och sektorsspecifik kompetens för detta ansvar.

Byggmaterialindustrierna välkomnar att behovet av förstärkningsresurser tas upp, avseende materiel och byggprodukter likväl som utrustning, maskiner och kompetens. Det är av största vikt att tillverkning av byggmaterial och byggprodukter inkluderas genom lämpliga avtal. Staten behöver tydliggöra vilken förmåga som eftersträvas. Det nationella behovet av material i nutid och i olika framtida scenarier inklusive höjd beredskap, kris och krig behöver beskrivas, inklusive erforderliga volymer för bostadsbyggande, verksamheter och infrastruktur.

Byggmaterialindustrierna välkomnar att utredningen poängterar att resurserna bör inkludera personal med kompetens på bygg- och anläggningsområdet. Ett nödvändigt ingångsvärde för det civila försvarets bedömningar av material- eller personalbehov är att identifiera den totalförsvarsviktiga civila verksamhet som ska upprätthållas vid höjd beredskap, i enlighet med resonemangen i bilaga 3. Om det inte är fastställt vilken civil verksamhet som behöver upprätthållas, går det inte heller att bedöma behoven på ett tillförlitligt sätt.

BRB organisationens mandat och beslutsförmåga måste vara förankrade i avtal som upprättats i fredstid, och dessa bör sträcka sig från nationell till lokal nivå för att säkerställa handlingskraft i alla led. En stark koppling till myndigheter och beställare, såsom Försvarsmakten, beredskapsmyndigheter, civilområden, länsstyrelser och kommuner, är nödvändig för att möjliggöra effektiv planering, övning och prioritering av insatser.

Som utredningen föreslår är det avgörande att BRB-kansliet skapar förutsättningar i enlighet med exemplen i bilaga 3; genom att utveckla och anordna utbildning, övning och rådgivning med relevanta myndigheter.

Stora delar av Byggmaterialindustrin är mycket ansträngd av de senaste årens lågkonjunktur och produktionsförmågan påverkas av att ett antal tillverkare gått i konkurs. Detta understryker vikten av skyndsamt agerande och offentliga beställningar som säkerställer att produktionskapaciteten och förmågan bibehålls och inte urholkas, varken geografiskt eller ur ett volym- och kompetensperspektiv.

Slutligen krävs att organisationen har både kapacitet och förmåga - rätt kompetens och tillräckliga resurser - för att möta de krav som ställs i både vardag och kris. Det är viktigt med erfarenhet och kunskap om hela samhällsbyggnadssektorns värdekedja, inklusive försörjning av byggmaterial.

Byggmaterialindustrierna tillstyrker förslaget om att inrätta ett register på arbetsmaskiner. Detta ökar sektorns överblick över de resurser som finns att tillgå, och var dessa befinner sig. Det är av vikt att även maskiner för tillverkning och användning av byggmaterial ingår.

#### **4.4 Hur ska åtgärder inom byggnads- och reparationsberedskapen finansieras?**

En välfungerande finansieringsmodell är en förutsättning för att bygg- och anläggningssektorn ska kunna bidra effektivt till totalförsvaret och samhällets motståndskraft.

En förutsättning för utveckling av en effektiv försörjning av byggmaterial är att finansieringen av åtgärder inom byggnads- och reparationsberedskapen åläggs det offentliga. En tydlig ansvarsfördelning mellan stat, regioner, kommuner och näringsliv, inte minst vad gäller finansieringsansvaret i olika skeden av beredskapsarbetet, krävs för att säkerställa en robust och långsiktigt hållbar beredskap. Finansieringen behöver i huvudsak ske genom statliga medel.

Byggmaterialindustrierna vill också betona vikten av en långsiktig och förutsägbar finansiering. Tillfälliga eller osäkra resurser riskerar att hämma nödvändiga investeringar och planeringsarbete inom sektorn. Staten bör även överväga att införa incitament som stimulerar privata aktörer att bidra till beredskapen, exempelvis genom riktade stöd eller skatteincitament.

Tillverkare av byggmaterial är organiserade i ett antal materialspecifika branschorganisationer och även den gemensamma paraplyorganisationen Byggmaterialindustrierna. Tillsammans representerar vi cirka 1000 företag. Till skillnad från andra branschorganisationer inom bygg- och anläggningssektorn, exempelvis Byggföretagen och Installatörsföretagen, så är byggmaterialbranschens organisationer ofta små och flertalet ansvarar inte för arbetsgivarfrågor. En del tillverkare av byggmaterial är endast med i sin arbetsgivarorganisation. På Byggmaterialindustrierna finns en anställd och flertalet materialspecifika branschorganisationer har kanslier med 1 till 5 anställda.

Branschorganisationerna för byggmaterial stödjer medlemmarna inom en rad områden, bedriver påverkansarbete, omvärldsbevakar och rådgör kring både strategiska och operativa frågor. Några exempel är de nya byggreglerna som trädde i kraft den 1 juli 2025 med tillhörande förväntan på framtagning av branschrekommendationer, liksom aktuella EU regelverk som Byggproduktförordningen (CPR), eco-designförordningen (ESPR), direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) och införandet av digitala produktpass och harmoniserade standarder för byggprodukter. Hållbarhetsfrågan är högt prioriterad i hela sektorn och kräver bevakning och stora arbetsinsatser. Till detta kommer beredskapsfrågan som ytterligare en omfattande, komplex och resurskrävande fråga.

Merparten branschorganisationerna för byggmaterial saknar finansiella och personella resurser som möjliggör engagemang i alla aktuella frågor, redan nu krävs skarpa prioriteringar. I rådande ansträngda konjunkturläge där antalet byggmaterialtillverkare minskat på grund av konkurser är läget än mer ansträngt för branschorganisationerna vars intäkter ofta baseras på medlemmarnas omsättning. Den resulterande eftersläpningen bidrar till att branschorganisationernas intäkter inte kommer öka under de närmaste åren, snarare tvärtom.

Beredskapsfrågan är en viktig, strategisk fråga för samhället likväl som byggmaterialindustrin. Med anledning av situationen som beskrivs ovan är behovet av tydliga och resurssatta uppdrag med ersättning till både branschorganisationer och företag en förutsättning för att byggmaterialindustrin ska kunna ha ett mer omfattande engagemang i beredskapsfrågan. Ersättning måste också ges för personal, maskiner, lagerhållning och deltagande i övningar.

#### 4.5 Boverket och SGU utses till totalförsvarsmyndigheter

Byggmaterialindustrierna tillstyrker att Boverket och SGU utses till totalförsvarsmyndigheter, då båda har viktiga roller i planeringen och genomförandet av åtgärder inom bygg- och anläggningssektorn och för effektiv materialförsörjning. En tydlig ansvarsfördelning och effektiv samverkan mellan myndigheterna är nödvändig för att säkerställa ett sammanhållet och fungerande beredskapsarbete.

Med hänsyn till Tillväxtverkets centrala uppdrag att stärka näringslivets beredskap och försörjningsförmåga är det lämpligt att Tillväxtverket fungerar som totalförsvarsmyndighet, då bygg- och anläggningssektorn har en nyckelroll inom totalförsvaret.

#### 6. Ett utökat ansvar till RISE

Byggmaterialindustrierna tillstyrker utredningens förslag att RISE samhällsuppdrag ska utökas genom att bolaget ska upprätthålla verksamheten inom provning och certifiering även under fredstida kriser, höjd beredskap, kris och krig.

Det är centralt för att försörjningen av byggmaterial ska fungera att det finns tydliga regelverk för eventuell dispens eller anpassning av kraven på provning och certifiering, samt CE-märkning eller annan produktmärkning, vid höjd beredskap, kris och krig, alternativt åtgärder som säkerställer bibehållen funktion.

Byggmaterialindustrierna tillstyrker utredningens förslag om att regeringen ska ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera och klargöra vilka förenklingar som kan göras i de produktregelverk som innehåller krav på CE-märkning eller annan produktmärkning i händelse av försörjningsrelaterade störningar under kris, höjd beredskap och krig. Berörda myndigheterna behöver också klargöra förutsättningarna för dispens från krav på CE-märkning eller annan produktmärkning, samt har planer och beredskap för snabb handläggning utan dröjsmål i kris och höjd beredskap.

#### 7. Konsekvenser av utredningens förslag

Byggmaterialindustrierna delar uppfattningen att en fungerande BRB kräver en ambitionshöjning hos samtliga berörda aktörer. Det är avgörande att ansvarsfördelningen mellan myndigheter tydliggörs, särskilt mellan Boverket och Tillväxtverket. Samverkan mellan myndigheter måste ske effektivt för att undvika dubbelarbete, säkerställa god resursanvändning samt effektiv samverkan med näringslivet baserat på tydliga, resurssatta uppdrag till branschorganisationer och företag.

Företagens medverkan måste ske på frivillig grund, med tydliga incitament och ekonomisk ersättning. Tvingande lagstiftning riskerar att underminera engagemang och långsiktig samverkan.

För Byggmaterialindustrierna

Veronica Koutny Sochman

Verkställande direktör

Hemsida: [www.byggmaterialindustrierna.se](http://www.byggmaterialindustrierna.se)

E-post: [veronica.sochman@byggmaterialindustrierna.se](mailto:veronica.sochman@byggmaterialindustrierna.se)

Telefon: 070-176 14 01



## BILAGA 1

# Gemensamma ställningstaganden inom svensk byggsektor för en modern byggnads- och reparationsberedskap

Inom områdena beredskap, nya samverkansformer och en modern byggnads- och reparationsberedskap samarbetar sex bransch- och arbetsgivarförbund inom byggsektorn: Byggföretagen, Byggmaterialindustrierna, Glasbranschföreningen, Innovationsföretagen, Installatörsföretagen och Maskinentreprenörerna. Organisationerna står eniga bakom ett antal ställningstaganden för att säkerställa att byggnads- och reparationsberedskapen blir effektiv, ändamålsenlig och långsiktigt hållbar.

## Gemensamma ställningstaganden

### 1. Snabb etablering av byggnads- och reparationsberedskap

En fungerande BRB kan inte vänta. Kansliet måste vara på plats under 2026 och en landsomfattande organisation ha skapats senast 2028. Detta ger tid för övning, samverkan och uppbyggnad av resurser innan 2031.

### 2. Frivillighet och incitament framför tvång

Vi avstyrker förslag om tvingande lagstiftning. Företagens engagemang ska bygga på frivillighet, tydliga incitament och marknadsmässiga avtal – det skapar flexibilitet och långsiktig hållbarhet.

### 3. Obligatorisk samverkan med näringslivet

Samverkan är en grundförutsättning för att BRB ska fungera. Förordningen måste därför ange att BRB-kansliet ska samverka med näringslivet, inte bara bör. Byggsektorn inom Svenskt Näringsliv kan tillföra sektors- och branschspecifik kompetens och säkerställa att samverkan sker på konkurrensneutral grund. Ersättning behöver utgå för mer omfattande uppdrag.

### 4. Tydliga roller och ansvar hos myndigheter

Roller, ansvar och mandat mellan Tillväxtverket, Boverket och övriga berörda myndigheter ska vara tydligt definierade. Samtidigt bör myndigheterna ges tydliga mandat och processer för att identifiera och hantera frågor som faller utanför det egna uppdraget, så att inga viktiga områden lämnas obeaktade. Det är avgörande att myndigheterna agerar samordnat och tar gemensamt ansvar för helheten.

### 5. Försörjningsanalyser och förstärkningsresurser

Analyser av kritiska resurser inom bygg- och materialsektorn måste starta omgående. Dessa ska omfatta både produkter och tjänster samt planering för materiel, maskiner och kvalificerad personal, inklusive teknikkonsulter och projektledare.

### 6. Nationellt register för maskinresurser

Ett nationellt register över tunga anläggningsmaskiner bör upprättas. Det är avgörande för att säkerställa tillgång och skydd vid kris eller krig. Komplettera det befintliga vägtrafikregistret (VTR) hos Transportstyrelsen snarare än att skapa ett nytt IT-system.